

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/53/2020
Identifikačné číslo spisu: 3714213140
Dátum vydania rozhodnutia: 25.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3714213140.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu B. G. R., G..E., R. D., Q. V. XXXX/XX, zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Danica Birošová, s.r.o., so sídlom v Trenčíne, Piaristická 46, IČO: 36 837 857, proti žalovanému: B. D. D., R. D. R., Q. XXXX/XX-X, zastúpenému JUDr. Hedvigou Pikalíkovou, bytom Nové Mesto nad Váhom, Klčové 38, o zaplatenie 16 600 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 5C/41/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 18. apríla 2018 sp. zn. 17Co/1286/2015 takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 18. apríla 2018 sp. zn. 17Co/1286/2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. septembra 2015 č. k. 5C/41/2015-77 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 16 600 € s 5,05 % ročným úrokom z omeškania od 23. decembra 2014 do zaplatenia, všetko v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku; vo zvyšku úrokov žalobu zamietol a rozhodol, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením.

1.1. Svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 657, § 563, § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka a výsledkami vykonaného dokazovania, keď mal preukázané, že žaloba bola podaná dôvodne. Uviedol, že v danej veci sa žalobca domáhal od žalovaného zaplatenia sumy 16 600 € na základe tej skutočnosti, že žalovanému požičal v decembri 2011 uvedenú sumu s tým, že peniaze môže vrátiť do roka aj v splátkach. Po tom, ako mu žalovaný peniaze nevracal, posúval termín ich vrátenia do polovice roka 2013 a nakoniec až do polovice roka 2014, keď žalovaný tvrdil, že nemá finančné prostriedky a akonáhle ich bude mať, tak mu ich vráti. Tieto tvrdenia žalovaný popieral, poukazoval na to, že k uzatvoreniu žiadnej zmluvy o pôžičke nedošlo, žiadne peniaze od žalobcu neprevzal a tiež, že žalobca je v dôkaznej núdzi, keďže nemá o pôžičke žiaden dôkaz.

1.2. Súd prvej inštancie konštatoval, že spornou medzi účastníkmi bola samotná skutočnosť, či vôbec došlo k uzatvoreniu zmluvy o pôžičke; sporným bolo aj odovzdanie peňazí žalobcom žalovanému. Vychádzal zo svedeckých výpovedí svedkov Ľ. a G. E., C.. C. G.Č. a G. L., ktorí vypovedali v podstate zhodne a potvrdili, že na stretnutiach Strany zelených žalobca hovoril o tejto pôžičke, požadoval od

žalovaného, aby mu jej existenciu dosvedčil a svedkovia zhodne uvádzali, že žalovaný sa mal vyjadriť, že žalobcovi túto pôžičku nikdy nezaprie a že mu ju vráti, keď bude mať peniaze. Pri rozhodovaní vychádzal zo samotných tvrdení žalovaného ako aj svedka C.Ó., ktorí sa napriek tomu, že v evidencii Strany zelených nie je evidovaná žiadna pôžička od žalobcu, dohodli, že žalobcovi neexistujúcu pôžičku vrátia, a to formou odmeny za vedenie webovej stránky 1 000 € mesačne, ktorú žalobca dovtedy viedol bez nároku na honorár. Konštatoval, že žalobca tým, že si nezabezpečil písomný dôkaz o poskytnutí pôžičky, sa dostal do dôkaznej núdze, avšak hodnoverným spôsobom prostredníctvom svedkov podľa názoru súdu preukázal, že peniaze vo výške 16 600 € skutočne žalovanému požíčal a ten mu tieto peniaze nevrátil, nepreukázal ich vrátenie. Preto súd žalobe vyhovel.

1.3. Dodal, že nevylučuje, že žalovaný finančné prostriedky prevzaté od žalobcu mohol použiť aj pre potreby Strany zelených, avšak peniaze prevzal ako fyzická osoba, pričom účel poskytnutia pôžičky nie je podstatnou náležitosťou zmluvy o pôžičke. To však neznamená, že by sa malo jednať o pôžičku Strane zelených, zvlášť za situácie, že v čase poskytnutia týchto peňazí nebol žalovaný štatutárnym zástupcom strany a v prípade, že by sa jednalo o pôžičku strane, táto by musela byť riadne záúčtovaná a po spotrebovaní aj zdokladovaná. Za danej situácie, keď pôžička v účtovníctve Strany zelených vedená nie je a svedecky bolo preukázané, že žalovaný pred svedkami potvrdil prevzatie peňazí, bol toho názoru, že sa rozhodne musí jednať o pôžičku, ktorú poskytol žalobca žalovanému ako fyzickej osobe.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 18. apríla 2018 sp. zn. 17Co/1286/2015 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie o vyhovení žalobe bolo založené na svedeckých výpovediach v spore vypočutých svedkov, z výpovede ktorých súd ustálil, že k pôžičke medzi žalobcom a žalovaným došlo. S týmto záverom súdu prvej inštancie sa však odvolací súd nestotožnil; dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v napadnutej časti zmeniť podľa § 388 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2.1. Vzhľadom k tomu, že zmluva o pôžičke nebola uzatvorená v písomnej forme, mal žalobca sťaženú pozíciu pri preukazovaní jej uzatvorenia. Žalovaný vznik zmluvy o pôžičke medzi ním a žalobcom od počiatku popieral. Svedkovia, ktorí boli v spore vypočutí, uvádzali o pôžičke iba sprostredkované skutočnosti, žiaden z nich pri uzatvorení pôžičky nebol a taktiež nikto nebol prítomný pri odovzdávaní peňazí medzi účastníkmi. Skutočnosť, že na stretnutiach Strany zelených sa rozprávalo o pôžičke a žalobca sa mal dožadovať vrátenia pôžičky, nepreukazuje, že aj reálne došlo medzi žalobcom a žalovaným k tvrdenej pôžičke na sumu 16 600 € (500 000 Sk), ktorá bola žalovanému žalobcom aj reálne odovzdaná v decembri 2011.

2.2. Odvolací súd bol toho názoru, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil, ak na základe vykonaných dôkazov mal preukázané uzatvorenie zmluvy o pôžičke medzi stranami sporu ako fyzickými osobami, vyžadujúce k jej vzniku aj reálne odovzdanie peňazí. Na rozdiel od súdu prvej inštancie bol toho názoru, že žalobca nepriamymi dôkazmi - svedeckými výpoveďami (keď žiadny priamy dôkaz o uzatvorení pôžičky neexistuje) nepreukázal, že k tvrdenej pôžičke medzi stranami sporu došlo; predovšetkým absentuje preukázanie odovzdania peňazí žalobcom žalovanému. Odvolací súd pripúšťa, že z výsledkov vykonaného dokazovania je zrejmé, že žalobca v minulosti poskytol určité peniaze, ale Strane zelených, v ktorej bol účastný a chcel sa aj viac realizovať vo funkcii, pričom aj z vyjadrenia svedka C. sa javí, že išlo práve o peniaze do volebnej kampane, ktoré podľa tvrdenia tohto svedka, pýtal žalobca o d žalovaného späť titulom pôžičky opakovane. Žalovaný pritom aj v trestnom konaní uvádzal, že peniaze boli žalobcom poskytnuté volebnému štábu strany. Ani argument, že poskytnutie konkrétnych finančných prostriedkov žalobcom Strane zelených nie je zaevidované v jej dokladoch (príjmoch), nie je postačujúci na vyvrátenie, že boli (a v akej konkrétnej sume, kedy) tejto strane aj poskytnuté a nemožno z tohto nezaevidovania finančných prostriedkov v žiadnom prípade vyvodzovať, že tieto prostriedky boli poskytnuté žalovanému titulom pôžičky, zvlášť, keď nebolo v spore preukázané, že akékoľvek finančné prostriedky od žalobcu prevzal.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktoré odôvodnil tým, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420

písm. f/ CSP). Dovolateľ považuje napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu za úplne nedostatočné, nemajúce oporu vo vykonanom dokazovaní. Skutkové závery odvolacieho súdu sú v priamom rozpore s výsledkami dokazovania pred súdom prvej inštancie, ktorý jasne ustálil skutkový stav veci rozhodujúci pre posúdenie uplatneného nároku tak, že žalovaný prevzal žalovanú sumu peňazí od žalobcu, čím sa stal osobou zodpovednou za ich vrátenie.

3.1. Závery odvolacieho súdu založené na výsledkoch dokazovania súdu prvej inštancie, avšak s opačnými skutkovými závermi, považuje žalobca za prekvapivé, naplňajúce dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. e/ CSP (žalobca zrejme mienil uviesť § 420 písm. f/ CSP, pozn.). Rozhodnutie odvolacieho súdu považuje žalobca tiež za nepreskúmateľné, keďže podľa neho sa dovolací súd nevysporiadal so všetkými podstatnými skutkovými závermi súdu prvej inštancie.

3.2. Uviedol, že z praxe odvolacích súdov vyplýva, že „ak už dovolací súd zasahuje tak výrazným spôsobom do skutkového stavu veci, že tento má zásadný vplyv na meritórne rozhodnutie súdu vo veci, dovolací súd opätovne aspoň predvoláva a vypočúva svedkov v konaní, aby tak strane sporu neuprel jej právo byť prítomný v súdnom konaní v rámci práva strany sporu na ústne prejednanie veci a aby tak strana sporu mohla kladením otázok na svedkov priamo zasiahnuť do posudzovaného skutkového stavu merita vecí“.

3.3. V ďalšom obsahu dovolania žalobca v podstate zopakoval svoju obranu produkovanú počas celého priebehu konania, ktorá prevažne predstavovala (iba) polemiku, nesúhlas, či iný názor a jeho videnie skutkového stavu veci. Naďalej je presvedčený, že zmluva o pôžičke bola medzi sporovými stranami platne uzavretá. Dovolací súd sa podľa jeho názoru nedostatočne vysporiadal s vykonanými dôkazmi a nesprávne vyhodnotil skutkový stav veci. Záverom poukázal na princípy riadneho a spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3.4. Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie; alternatívne navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a zaviazal žalovaného v zmysle žalobného návrhu.

4. Žalovaný vo svojom písomnom vyjadrení naďalej zotrval na svojich tvrdeniach, že k odovzdaniu peňazí medzi sporovými stranami nikdy nedošlo, a preto právny vzťah z pôžičky medzi nimi nemohol nikdy vzniknúť. Žalobca nedisponuje žiadnym priamym dôkazom o tom, že to bol žalovaný, s kým uzavrel zmluvu o pôžičke a najmä nedisponuje žiadnym priamym dôkazom, že peniaze žalovanému titulom pôžičky odovzdal a žalovaný ich prevzal. Nepriame dôkazy svedecké výpovede, o ktoré súd prvej inštancie oprel svoj záver, žalovaný spochybňuje, považuje ich za nepresvedčivé, neverohodné a nepostačujúce.

4.1. Poukázal na to, že v danom prípade výsledky hodnotenia dôkazov neumožňovali súdu prvého stupňa prijať záver o pravdivosti spornej skutočnosti, teda či došlo k uzavretiu zmluvy medzi stranami sporu a či došlo k skutočnému odovzdaniu peňazí, ani záver o tom, že by bola nepravdivá. V takom prípade však súd musí rozhodnúť v neprospech strany, v ktorej záujme bolo podľa hmotného práva preukázať tvrdenú skutočnosť. V zmysle uvedeného považuje žalovaný rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol, za správne.

4.2. Všetky dovolateľom navrhnuté dôkazy, najmä výsluch svedkov, boli súdom prvej inštancie vykonané. Podľa názoru žalovaného tento súd vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu, avšak nesprávne právne vec posúdil, pričom dovolací súd, vychádzajúc v podstate z rovnakého skutkového stavu, postupoval v súlade so zákonom, keď v rámci svojej právomoci zmenil vo výroku prvoinštančné rozhodnutie. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno v žiadnom prípade považovať za arbitrárne, keďže dovolací súd svoj protichodný právny záver dostatočne odôvodnil v bodoch 13 a 14 rozsudku. Opätovné predvolávanie a vypočúvanie svedkov v odvolacom konaní by vzhľadom na uplynulý čas neprinieslo žiadne nové skutočnosti ani dovolateľom požadovaný stav.

4.3. Z uvedených dôvodov žalovaný navrhol dovolanie žalobcu odmietnuť pre nesplnenie podmienok jeho prípustnosti, alternatívne zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia

pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, pričom dospel k záveru, že dovolanie dovolateľa je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP) aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z tzv. zmätočnosťných väd uvedených v tomto ustanovení, znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

9. Citované ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, n a predvídateľnosť rozhodnutia, n a zachovanie rovnosti strán v konaní, n a relevantné konanie súdu spojené s o zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) vyplýva, že dovolateľ v súvislosti s nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie, namieta porušenie procesných ustanovení odvolacím súdom, a to, že svoje rozhodnutie založil na výsledkoch dokazovania súdu prvej inštancie, avšak s opačnými skutkovými závermi bez toho, aby dokazovanie zopakoval, čo považuje žalobca za prekvapivé.

12. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom odvolacieho súdu k naplneniu vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Táto vada spočíva v nesprávnom postupe odvolacieho súdu týkajúcom sa vykonávania dokazovania a hodnotenia dôkazov v odvolacom konaní. Z odôvodnenia rozsudkov súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu je zrejmé, že rozhodujúcou okolnosťou pre rozhodnutie vo veci samej bola skutková otázka týkajúca sa toho, či medzi sporovými stranami ako fyzickými osobami došlo k uzatvoreniu (ústnej) zmluvy o pôžičke a reálnemu odovzdaniu peňazí. Táto otázka bola medzi stranami sporná. Kým žalobca tvrdil, že k uzatvoreniu zmluvy a odovzdaniu peňazí medzi stranami došlo, žalovaný to popieral. Súd prvej inštancie po vyhodnotení vykonaných dôkazov, najmä výsluchov svedkov, dospel ku skutkovému záveru, že k pôžičke medzi žalobcom a žalovaným

došlo. Odvolací súd sa od tohto skutkového záveru odchýlil, považujúc ho za nesprávny (bod 14 odôvodnenia jeho rozsudku) a majúť za to, že nebolo preukázané, že k tvrdenej pôžičke medzi stranami sporu došlo; predovšetkým nebolo preukázané odovzdanie peňazí žalobcom žalovanému. Odvolací súd sa síce mohol odchýliť od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, ale len vtedy, ak by dokazovanie zopakoval sám (§ 384 ods. 1 CSP). Len pri zachovaní takéhoto postupu mohol pristúpiť k hodnoteniu zopakovaných dôkazov, vykonaných na pojednávaní zákonom predpísaným spôsobom a vyvodiť z nich prípadne iné skutkové zistenia a iné skutkové závery, než k akým dospel súd prvej inštancie. Hodnotiť dôkazy môže totiž len súd, ktorý ich vykonal. Odvolací súd preto nemôže prehodnocovať dôkazy vykonané súdom prvej inštancie bez toho, aby ich sám riadne zopakoval (R 64/66, R 92/68). Táto povinnosť súdu je zároveň procesným právom strany a jej porušenie, vzhľadom na jej rozhodujúci význam pre dosiahnutie spravodlivého rozhodnutia, zakladá porušenie práva na spravodlivý proces.

13. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie.

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

15. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a skutočnosť, že vec sa vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia iných dovolacích námietok.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.